

СТ А Н О В И Щ Е

От Доц.д-р Мирослава Веселинова Йорданова-Чапрашикян, дм

Катедра: Ортодонтия при ФДМ, МУ – Пловдив

Назначена като външен член на Научно жури със Заповед на Ректора на МУ – Варна № Р-100-819/19.10.2018

Относно: Дисертационен труд за присъждане на ОНС „Доктор“ по Докторска програма „Протетична дентална медицина“.

Автор: Д-р Зорница Светлозарова Вълчева – редовен асистент към катедра Ортодонтия, ФДМ, МУ – Варна.

Тема: „Зъбно-челюстни деформации във временно и смесено съзъбие при деца със затруднено носово дишане“

Научен ръководител: Доц.д-р Христина Арнаутска, дм и Доц.д-р Мариана Димова, д.м.н.

Обем и структура: Научният труд е написан на 194 стр. разпределени пропорционално за всичките необходими глави. Библиографската справка включва 222 източника /31 на кирилица и 191 на латиница/. За онагледяване на материала са изготвени 55 фигури, 21 таблици и 3 приложения.

Актуалност на тематиката: Нормално протичащите функции на орофациалния комплекс са изключително важни за правилното развитие и структуриране на морфологичните му единици. Нарушеното носово дишане е предпоставка за появата на ортодонтски деформации с различна тежест. Този етиологичен фактор е с доказано патогенно влияние от ранна детска възраст и затова заслужава подробно проучване. В условията на зачестяващи респираторни проблеми сред подрастващите, темата на дисертацията е актуална и полезна с търсенето на взаимовръзки, диференциации и профилактични протоколи.

Характеристики и оценка на дисертационния труд и приносите:

Литературен обзор: Подробно е проучен въпросът за затрудненото носово дишане като причинител на зъбно-челюстна деформация /ЗЧД/ и като самостоятелен медицински проблем със своята етиология, разпространение, патогенеза, клиника. Интерес за ортодонтите в обзора представлява информацията за диагностичните методи за устно дишане, които използват УНГ специалистите. Анализът на литературата завършва с изводи за задоволително и недостатъчно изяснени въпроси по темата затруднено носово дишане при деца, както и непроучваните аспекти. Така обосновано се извежда необходимостта от нови проучвания при подрастващи със затруднено носово дишане и проявени ЗЧД. Целта на дисертационния труд е ясно формулирана, определени са четири задачи свързани правилно с нея. Те са достатъчни за изпълнението ѝ.

Материал: Обхванати са голям брой единици на наблюдение 1667 деца на възраст от 3 до 12 години разпределени по пол, вид и съзъбие. За целите на задачите те основателно са разпределени в клинични групи и подгрупи съобразно типа дишане и причините за него. Присъства и необходимата контролна група на дишащите през носа деца.

Методики: Изследванията в дисертацията се извършват по утвърдени методики и индекси на чуждестранни и български автори. Те са описани подробно. Епидемиологичното проучване за установяване честотата и степента на тежест на ЗЧД при деца със затруднено носово дишане е проведено в клинични условия. В търсене на обективност при диагностицирането на начина на дишане пациентите са оценявани с клинични апаратурни методи от специалист -УНГ. Използвани са още рентгенологични методи позоваващи се на цефалометрични анализи на 16 специално подбрани показатели. Приложена е адекватна статистическа обработка на данните.

Резултати: Получените в първа задача резултати са обстойни и всеобхватни. Те дават представа за разпределението на вида ЗЧД по пол и възраст при наличието на вреден навик или морфологична причина за нарушено носово дишане. Проучена е и взаимовръзката между степента на тежест на ЗЧД при различните съзъбия и степента на назална обструкция. Данните са от интерес за 2 групи тесни специалисти /ортодонт и отоларинголог/ и са важни за съвместната им работа. Двойно анализирана е и променената дъвкателна функция при деца с устно дишане чрез дигитален оклузионен и ситов анализ. Статистически изследвани и доказани във втора задача са рисковите фактори, които оказват влияние върху тежестта на ЗЧД в трите съзъбия при деца със затруднено носово дишане. Това насочва съвременното внимание на лечителите. Сравнителният анализ направен върху профилни ТРГ в трета задача потвърждава различията в някои важни краниофациални показатели /скелетен клас; лицев растеж, фаринксална ширина, позиция на хиоидна кост/ при нормално и устно дишащите деца. Това е важно допълнение към познанията за патогенетичния механизъм на действие на етиологичния фактор – затруднено носово дишане. Четвърта задача е логично продължение от получените резултати за клиничната изява на действащия в детството етиологичен фактор устно дишане. Дисертантката успешно систематизира насоките за профилактика и лечение на деца със ЗНД във временно и смесено съзъбие под формата на протокол за работа.

Резултатите от всички задачи са правилно интерпретирани и обобщени. Умело са формулирани 7 изводи отговарящи напълно на поставената цел.

Съвременни епидемиологични проучвания за разпространението на ЗЧД във временно и смесено съзъбие, както и на вредните навици и неправилни функции са правени. Но този научен труд може да заяви сериозни претенции за всеобхватност на дискусиата за конкретен етиологичен причинител на ЗЧД – устното дишане. Ценни с оригиналността си са идеите да се определи каква степен на затруднено дишане през носа и от какъв характер са най-често патогенетичен фактор за възникване на аномалии при различните съзъбия. Като научно-приложни постижения на дисертацията определям - дефинирането на рисковите фактори за задълбочаване на ЗЧД при устно дишане; - диференцирането на краниофациален профил при деца с ЗНД, вреден навик и нормално носово дишане. Последните допълват знанията и повишават осторожността на ортодонтите. Директно приложими в клинична дейност на лекарите по дентална медицина и ортодонтите са изведените протоколи за работа при деца с ЗНД във временно и смесено съзъбие.

Авторефератът е правилно структуриран и предава основното съдържание, изводи и приноси на научния труд.

Критични бележки и препоръки.

Дисертацията е написана на стилово издържан научен език със спорадични грешки от техническо естество. Препоръчвам да се разшири библиографичната справка с дисертационни и научни разработки на български автори.

Д-р Вълчева е приложила 3 пълнотекстови публикации в специализирани списания и 2 участия в международни научни форуми по темата.

Заклучение:

Представената ми за рецензиране дисертационна разработка извежда научно обосновани данни за един динамично променящ се по етиология и патогенеза проблем – устно дишане. Изведени са взаимовръзки с честотата на ЗЧД при деца с незавършен скелетен растеж и са получени очертани методични насоки за профилактика и лечебни мероприятия с мултидисциплинарна насоченост.

Достойнствата на дисертацията са подчертани в приносите с научен и научно приложен характер. Те отговарят на всички правни изисквания на Закона за развитие на академичния състав Република България правилник на МУ – Варна.

Докторантката Зорница Вълчева е млад лекар по дентална медицина със задълбочени теоретични познания и професионални умения по научната специалност Ортодонтия. Тя се доказва като аналитичен изследовател и перспективен учен.

Поради гореизложеното убедено давам своята **ПОЛОЖИТЕЛНА** оценка за дисертационния труд на д-р Зорница Вълчева и предлагам на почитаемото научно жури да присъди ОНС „Доктор“ на д-р Зорница Вълчева.

Доц.д-р Мирослава Йорданова-Чапрашикян, дм